

CVETJE

z vertov svetega Frančiška.

VI. tečaj.

V Gorici, 1886.

8. zvezek.

Spoznajmo se!

O priliki smo vže izrekli svoje prepričanje, da imamo katoliški Sloveni posebno nalogo v vesoljni cerkvi, namreč, na vso moč si prizadevati, da se zedinijo naši ločeni bratje gerškega obreda z nami in mi z njimi. To zedinjenje ni nemogoče, ako je le prava dobra volja na obeh straneh. Neke volje sicer ne manjka ni tu ni tam. Mi bi jako radi imeli vse Slovence v katoliški cerkvi; milujemo jih, zlasti Ruse, zaradi njihovega cesaropapizma in odervenosti njih cerkvenega življenja; njihovo staroverstvo se nam zdi vže skoraj to, kar krivoverstvo; nevmetalni katoličani jih nimajo niti za prave kristijane. Nasproti bi oni ravno tako radi nas videli v svoji pravoslavni cerkvi; očitajo nam papocezarijem, racijonalizem, novotarije brez konca in kraja; katoliška vera jim je na pol protestantska, če ne kaj hujšega; katoličane se jim zdi, da bi bilo treba drugič kerstiti, ako bi se njim pridružili. — Gotovo, ta volja ni prava dobra volja; na tak način zedinjenje ni mogoče. Oni očitno premalo poznajo rimsko cerkev; pa tudi mi o njihovi le dosti slabega vemo, dobrega malo ali nič. Kaj je storiti torej? Najprej glejmo pač, da se bolj spoznamo. Videli bomo častitljive naredbe cerkvenega življenja v bistvenosti enake tu in tam. Pa, koliker so človeške, tudi brez nepopolnosti niso ni na tej strani niti na oni; eni od drugih bi

se mogli kaj učiti, oni drugim v tej ali oni zadevi zgled biti. V tem namenu bomo skusili čislane, blagovoljne bravce nekoliko seznaniti s cerkvenim življenjem mej našimi ločenimi brati na Ruskem — žalibog, ne po prvotnih ruskih virih, ki nam niso dostopni, vendar po takem, ki je, koliker moremo spoznati, sploh popolnoma vere dostojen.

Cerkve na Ruskem.

Ruski kmet se derži kerščanske vere terdno kakor skala in pobožnost njegova je najpriserčniša. Vera mu je svet zaklad, poln blagoslova, tolažbe in povzdignjenja. Zato mu je posvečeni kraj, kjer moli k Bogu in zveličarju, kjer časti devico Marijo in veliko število svojih svetnikov v resnici kraj, ki ga ljubi se vso priserčnostjo, in cerkev zidati ali k njeni opravi pripomoči, to mu je delo najvišjega zaslužnja. Od tod neizmerno število bogoslužnih poslopji na Ruskem, ki doseza, ako se prištejejo cerkve v palačah, vladnih zavodih in zasebnih hišah, nekako sredo mej 33 in 34 tisočami. Zato nameriš tudi tako pogostoma v deželi na preproste ljudi, navadno že póstarne, ki popótujejo po velikanskem cesarstvu od enega konca do drugega in na tisoče rubljev nabere po posameznih kopejkah ter jih po dolgoletnem prošnjem obhodu zvesto izroče škofu ali samostanu, ki hoče zidati novo hišo božjo. Nepresežno popisuje te preproste, bogoljubne ljudi eden prvih ruskih pripovedovavcev: „V sveti Rosiji hodi od kraja do kraja kmet, ne star ne mlad, tih, prijazen in dobrohoten. Misli dosti, govori malo. Tisoče verst so prehodile njegove noge, tisoče ljudi, stotine mest so videle njegove oči, dosti je skušil, dosti se navadil, ali kar ve, hrani zase. V mrazu dne svetih treh kraljev kakor v majniški vročini in v jesenskem mokrem hladu, zmirom hodi v preprostem kaftánu, ni vroče, ni mraz mu ni v njemu. Pokrivala ne nosi, le pozimi si zavezuje ruto okoli glave. V rokah derži knjigo; na nji je vtisnjen križ, nekedaj pozlačen, ali zlato se je zgubilo že davno. Dež in sneg ga je izmil, kakor je izmil in odnesel iz gole glave vse človeške in grešne misli. Ta mož hodi okrog po svetu in služi Gospodu; nabira denar, da se sezida cerkev. Z denarjem hodi sam po noči in v viharju, po gozdih in samotnih potih od vasi do vasi. Razbojniki in morivci ga napadajo, pa se ga ne dotaknejo. Kruha nima seboj in od božjega denarja ničesar ne izdaja, pa je vendar zmirom sit. Ko hodi po malih vaseh k ubogim, nabere več; ko

pride v Moskvo, Kijev in druga velika mesta, nabere menj. V kočah mu dajejo kruha, v hišah mu dajejo denarja, iz gradov in palač ga pa poženo dostikrat . . . In več ko eno hišo božjo je ta mož postavil v sveti Rosiji. Kako mu je ime? Na imenu ni ležeče . . . Takih je mnogo . . . Mozi jim Bog!“ —

Najstariše ruske cerkve so bile iz lesa, najpripravniše tvarine v ostrem zraku severnih dežel. Ohranilo se je takih do zdaj malo; pogosti požari so jih vpepelili večinoma. Najstariše zidane cerkve, ki so se do zdaj ohranile, so nastale ob koncu srednjega veka. Za zgled jim je služila Sofijska cerkev v Carjem gradu; kajpak da so ti posnetki zelo majhini, pa zavoljo mraza jako debelo zidani. Nad streho se jim vzdiguje po pet kupelj, večja v sredi, štiri manjše okoli nje v podobi križa. Vsaka kuplja ima na verhu visok pozlačen gerški križ (razločen od latinskega po nagnjenem podnožnem prečniku). Da jih veter ne polomi, so križi s ketinami privezani za kuplje. Te so od zunaj ali pobarvane s kako živo barvo ali pa pozlačene ali posrebrene. Tudi novejše cerkve so zidane vse v tako imenovanem rusko-bizantinskem zlogu z veliko kupljo na sredi in štirimi manjšimi na konceh. Poglavitni dodatek novejšega časa so mnoge verste stebrov ob vratih in pod kupljami. Ure pri cerkvah so silno redka prikazen. V kupljah in stolpih imajo zvonove še le novejše hiše božje. V prejšnjih časih so se vesili na zvonik, ki je stal ločen od cerkve, kaker se tudi na Laškem še vidi pri starih bazilikah. Na kmetih nadomeščajo tak zvonik lesena vesila ali tudi kako močno, širokovejnato drevo. Veče ruske cerkve imajo cele množine zvonov od največih, globoko-donečih do najmanjših z visokim, tenkim glasom. Ruski zvon visi mirno, le žvenkelj tolče obenj. Večinoma imajo lepe glasove, dobro vbrane, tako da premnogo zvonjenje ob praznikih ni neprijetno.

Postavno mora biti obrnjena vsaka ruska cerkev od zapada proti vshodu. Glavni vhod je na večerni strani, najsvetejše na jutranji. Pervi del cerkve je veža s kerstnim kamenom, nato ladja z velikim amvónom ali bralnico in obhajilno mizo, potem nekoliko stopinj vzvišan kor ali kliros, kjer je prostor za pevce — orgelj ni v jutrovskih cerkvah — in naposled najsvetejše z oltarjem, mizo in zakristijo. Mej korom in najsvetejšim je bogato okrašena stena, ki se imenuje po mnogih svetniških podobah, ki so na nji, ikonostás ali podobska stena. Tudi ostale cerkvene stene so bogato opravljene sè slikami. Kipov ali štatuv jutrov

ska cerkev ne dovoljuje, pač pa tako imenovane relieve in mozaike. Ikonostas ima troja vrata v najsvetejše, srednja to je sveta ali carska vrata, severna in južna. Skozi carska vrata sme hoditi samo duhovnik; navadno so zaperta, le mej mašo se nekolikrat odpro, velikonočni teden pa stoje odperta sedem dni in sedem noči. Skozi stranska vrata sme vsaki moški v najsvetejše bodisi duhovnik ali ne, le ženskam, razen nunam, je prepovedano hoditi noter. Po vsi mogočnosti okrašen oltar stoji na sredi najsvetejšega, carskim vratam nasproti. Na oltarju so velike evangelijske bukve in srebern križ, pa brez podobe Kristusove, ker gerška cerkev, kaker smo že rekli, ne terpi kipov. V sredi oltarja je shramba za sveto rešno telo. Ta shramba je iz kovine ter ima dostikrat podobo hriba z angelji okroženega. V nekaki votlini tega hriba je majhina sreberna tružica v njej počiva sveto rešno telo. To je najimennitniši kraj v cerkvi, okoli njega se suče vsa božja služba. — Bogatejše cerkve se svetijo od zlata in srebra. Mej službo božjo gori na vmetalnih svečnikih stotine voščenih sveč. Podobe svetnikov so v okvirih iz dragih kovin, okrašenih z biseri in dragimi kameni. Tudi po oblekah naslikanih oseb so vdeleni biseri in dragi kameni. V ladji ni stolov ali klopi in nobenih odločenih prostorov. Pri službi božji stoji ali kleči berač poleg kneza v resnično kerščanski enakosti.

Sveta slovenska blagovestnika Ciril in Metod.

Šesto poglavje.

Sveti Metod nadškof panonski in moravski.

Posvetivši sveta brata Cirila in Metoda za škofa so mislili v Rimu najberž enemu moravsko, drugemu panonsko škofijo izročiti. Te dve škofije pa ste brez dvojbe imeli biti združeni v eno cerkveno okrajino in je bilo torej treba, da se odloči enemu izmed svetih bratov nadškofovska čast in oblast; kateremu, ni bilo lahko vprašanje, ker je bil Metod stariši brat, v apostoljski delavnosti pa se je priznavalo pervaštvo Cirilu. Sè smertjo sv. Cirila je ta težava izginila. Vender se nadškofovska čast ni berž

nato podelila svetemu Metodu, ker je potrebovala tako važna zadeva daljšega premiselka in pripravljanja.

Mej tem se je vnela na Moravskem huda vojska z Nemci. Nemški kralj Ljudovik je od treh strani naenkrat vzdignil svoje sile proti moravskemu knezu Rastislavu. Hudi boji so se bili. Moravska zemlja je mnogo terpela, mnogo slovenske kervi je preteklo za drago domovino. Ali tudi Nemci niso ostali brez velike škode. Odločne zmage si niso pribojevali in še tisto leto je poslal Ljudovik svoje tri sinove in druge veljake h knezu Rastislavu sklepat mir.

S tem je bila oslABLJENA nemška moč tudi v južnih slovenskih deželah in Kocel, panonski knez, je porabil priliko ter poslal v Rim k papežu Hadrijanu prosit, naj pošlje svetega Metoda k njemu učit slovensko ljudstvo. Res se je odpravil sveti Metod v Panonijo, še preden je bilo rešeno vprašanje glede nadškofovske časti in oblasti. Papež mu je dal seboj to-le pismo do slovenskih knezev :

„Hadrijan, škof, služabnik služabnikov božjih, knezem Rastislavu, Svetopolku in Kocelu. Slava na višavah Bogu in na zemlji mir, ljudem dobra volja! Slišali smo o Vašem duhovnem napredku, za kterelega smo si prizadevali z molitvijo in željami zavoljo Vašega zveličanja. Slišali smo zlasti, kako je Gospod povzdignil serca Vaša, da ga iščete, in pokazal Vam, da ne samo z vero, temuč tudi z dobrimi deli gre služiti Bogu, ker je vera brez del mertva in tisti odpadajo od nje, kateri mislijo, da poznajo Boga, pa se z deli od njega odmikajo. Prosili ste si učitelja ne samo pri tem apostoljskem prestolu, temuč tudi pri blagovernem cesarju Mihaelu, ki je poslal k vam blaženega modroslovca Konstantina z bratom njegovim Metodom, preden smo mi mogli izpolniti Vašo prošnjo. Oná pa, spoznavši, da Vaši kraji spadajo k našemu prestolu, v ničemer nista prestopila cerkvenih postav, ampak sta k nam prišla, svetega Klementa ostanke nesoč. Prejemši iz tega trojno radost, smo se namenili po dobrem premiselku poslati z Vaše kraje Metoda, sinu našega, posvetivši ga z učenci vred, moža doveršenega v razumu in pravovernega, da bi učil, kaker ste prosili, prekladaje knjige v Vaš jezik, popolnoma, po vsem cerkvenem zakonu, tudi sè sveto mašo, to je, sè službo božjo in kerščevanjem, kaker je začel modroslovec Konstantin po milosti božji in molitvi svetega Klementa. Če bo tako tudi kedo drugi mogel dostojno in pravoverno prelagati, bodi sveto in bla-

goslovljeno od Boga in oč nas in vse katoliške in apostolske cerkve, da se boste lahko navadili zapovedi božjih. To edino navado pa hranite, da se bo pri maši prej bral list in evangelij po rimsko in potem po slovensko, da se izpolni beseda svetega Pisma: „Hvalite Gospoda vsi narodi,“ in tudi: „Vsi bodo govorili z različnimi jeziki veličja Božja, kaker jim bo dal sveti Duh.“ Ako pa kedo izmej učiteljev, ki so prišli k Vam in pobirajo razne govornice ter od resnice odvrtačajo v laži, začne, prederznivši se, drugači vas preobračati, psovaje knjige vašega jezika, ne bodi odločen, temuč le na sodbo dan cerkvi, dokler se poboljša, zakaj taki ljudje so volkovi v ovčjih odejah, ki jih je treba spoznati po njih delih in hraniti se od njih. Vi pa, sinovi preljubi, poslušajte učene božje in ne odrivajte določeb cerkvenih, da boste resnični častivci božji in otroci Očeta našega nebeškega sè vsemi svetimi. Amen.“

To je prvo papeško pismo, ki dovoljuje slovenščino pri službi božji. Ohranilo se nam je v staroslovenski prestavi, pa želeli bi bilo pač, da bi se našel kedaj tudi latinski prvopis ter bi se ž njim pojasnile razne težave, ki so v pismu. Čudno je, n. pr., da papež ne imenuje Metoda naravnost škofa, dasiravno so ga tudi tako lahko umeli slovenski knezi, ker so vedeli, da je bil že prej mašnik; ako ga je torej papež posvetil, ga je posvetil za škofa. — Nič posebnega pa se nam ne sme zdeti, ako se določuje, da naj se pri maši list in evangelij poje najprej po latinsko in potem po slovensko. Tudi v Carjemgradu se je pelo, preden se je gerška cerkev odcepila od rimske, oboje prej latinski in potem gerški. V zameno se je pelo v Rimu in se poje pri slovesni papeževi maši še dandanašnji list in evangelij po gerško in potem po latinsko. Sveti Metod se je deržal gerškega obreda, kar mislimo da ni treba še le dokazovati; gerščino je zamenil sè slovenščino, latinski list in evangelij pa mu je moral ostati. Papež mu le naravnost naroča, kar bi bil on pač tudi brez tega sam storil.

S tem važnim pismom se je torej odpravil Metod v Panonijo, kjer ga je sprejel Kocel s častjo in velikim veseljem. Perva prošnja mu je bila izpolnjena; kaj čuda, ako se mu je obudilo upanje še kaj višjega doseči! Po smerti svetega Cirila ste ostali, kaker smo rekli, svetemu Metodu obe deželi, Morava in Panonija. Kocel pa je skorajda želel pervaštvo pridobiti svoji Panoniji. Poslal je torej čez nekaj dni svetega Metoda z dvajsetero časti-

vrednih mož zopet v Rim k papežu s prošnjo, naj mu ga postavi ko nadškofa na stolico ali sedež svetega Andronika, ki je bil eden 70 učencev Gospodovih in prvi škof starega mesta Sirmija v sedanjem Sremu mej Donavo in Savo. Papež Hadrijan II. je blagovoljno sprejel Metoda in ni odbil prošnje Kocelu. Vender Metodu ni določil stanovitnega sedeža v Panoniji, kar bi bilo vtegnilo žaliti moravskega kneza Rastislava, ki je prvi poklical sveta brata mej Slovence. Postavil ga je torej nadškofa cerkve moravske in panonske ob enem ter mu prepustil, da se vstavi zdaj tu zdaj tam, ali na Blatnem gradu pri Kocelu, ali na Velegradu pri Rastislavu. Tako je bila torej vravnana nadškofija slovenska, od nemških škofov in nadškofov popolnoma neodvisna. Panoniji se pri tem ni priznala sicer nikakeršna prednost, ali rešila se je cerkvenega jarma nemškega in dobila je z Moravsko v tem oziru popolnoma enake pravice. Tudi s tem je bil Kocel lahko zadovoljen in je v resnici z največo radostjo in častjo sprejel Metoda, ko se je vernil z učenci, posvečenimi za mašnike in diakone.

Zdaj še le se je se vso veljavo začelo oznanjevanje besede božje v slovenskem jeziku, zdaj se je začela v vsi popolnosti služba božja v domači besedi. In narod slovenski se je veselil in je na glas hvalil Boga za veliko milost, ki mu jo je izkazal. In poskakovalo je nad tem tudi serce svetega Metoda in njegovih zvestih učencev, zlasti ko so videli, s kako radovoljnostjo je jelo verno ljudstvo staviti cerkve in kapele po navodu Metodovem in vzorih, ki jim jih je dajal sveti nadškof.

V Panoniji torej se je postavila še le prava terdna podlaga slovenskemu bogoslužju, to je mej tistim slovenskim plemenom, h kateremu se smemo šteti po pravici tudi mi. Seveda smo mi le pičli ostanki tega nekedaj mogočnega plemena slovenskega, ki je bilo ob času svetih bratov razširjeno od adrijanskega do egejskega in črnega morja, od tiroljskih, zaljeburških, češko-moravskih meja do Carjigrada in Soluna. Po vsem tem mnogo-obsežnem prostoru se je govorila slovenščina do malega tako, kaker sta se je bila Ciril in Metod navadila v svojem rojstnem mestu, le da se je mej Donavo in baljkanskimi gorami na sadanjem Bolgarskem že bila začela nekoliko kvariti po vplivu ptujih rodov, ki so se tam mešali s Slovenci, v Panoniji so se pa od nemških misijonarjev iz nemščine in latinščine nekatere drugod neznane besede bile sprejele v slovenščino. Te besede,

ki jih nahajamo tudi v starih slovenskih bogoslužnih knjigah, so nam pa ravno priča, da so se te knjige pisale v Panoniji v slovensčini, kakeršna se je tamkaj govorila. Pač se torej smemo veseliti in hvaležni moramo biti Bogu, ker je mej vsemi slovenskimi rodovi našega izvolil, da se v njegovem jeziku opravljajo svete skrivnosti. Hvaležni pa mu bomo le, ako se bomo po vseh postavnih potih nevstrašeno poganjali, da nam stara pravica, ki so nam jo Nemci zadušili, zopet oživi, da bomo zopet zaslišali kedaj sveto mašo v domačem živem jeziku, kaker so jo slišali Slovenci pred tisoč leti iz ust svetega Metoda. To bodi rečeno in na serce položeno zlasti vam mladeniči slovenski, ki zdaj morebiti komaj veste, kaj je latinska deklinacija in konjugacija, čez dvajset, trideset, štirideset let pa boste učeni in češčeni škofje in nadškofje slovenske cerkvene okrajine. Ne pozabite tedaj, kaj ste dolžni slovenskemu narodu, ne pozabite kaj, ste dolžni njegovima verovestnikoma, svetemu Cirilu in Metodu!

Cerkev in cvetje.

VII.

Do zdaj smo govorili o cvetlicah za cerkev primernih sploh, kje se dobivajo, kako se množe in goje. Vstregli bomo gotovo mnogim čislanim bravcem, ako o posameznih, ki se nam za naš namen najprimerniše zde, nekoliko po svojih skušnjah, nekoliko po zanesljivih knjigah še posebej kaj povemo. Govorili bomo najprej o tistih, ki se navadno goje na vertih ter rabijo za pušljece in vence, potem pa o tistih, ki se goje v posodah in rastoče postavljajo na oltar. To se zna, da se more v mnogih primerih tudi s prvimi ravnati kaker z drugimi, in nasproti. Vender se bomo držali te delitve, ki je navadna tudi v vertnarskih cenikih. Ti ceniki razločujejo nadalje vertne cvetlice v letnice ali dveletnice, ki se vsako leto vnovič sejejo, in mnogoletnice, ki se ohranijo več let ter navadno vsako leto ob svojem času cveto. Posodne cvetlice pa dele v tiste, ki se morajo čez zimo ali tudi poleti hraniti v gorkem rastlinjaku, in tiste, ki se hranijo v hladnem, le pred zmerzovanjem zavarovanem.

Našteli bomo torej najprej letnice in dveletnice

in sicer z vertnarskimi imeni po abecednem redu. Vertnarska imena so večinoma latinska in gerska, slovenskih mnoge cvetlice nimajo in še nemških ne, in ako ima ketera kako domače, ime, pa ga ne poznajo kaker le v kakem posameznem kraju. Da pa ta vertnarska imena ne bodo prevelike težave delala tistim, ki se niso učili latinščine in gerščine, bomo v oklepih pristavili njih izreko in povdarek z našo navadno pisavo; tudi bomo nekoliko pojasnili, kjer se nam bo zdelo potrebno, zakaj se cvetlica tako imenuje. Začnimo torej z letnicami in dveletnicami.

Acroclinium roseum (izreci: „akroklínium rózeum,“ prva beseda iz gerškega „akron“ (veršič) in „klino“ (vpognem), ker so popki na koncu vejic, preden se razcveto, vpognjeni.) — To je ena naj lepših nemerljivek, ki se prideluje n. pr. v Erfurtu v velikih množinah za suhe pušljece. Poreže se, preden se popolnoma razcvete, ter posuši v senci, tako ohrani barvo in podobo. Priporoča se zlasti polnocvetni akroklínij, ki se dobi rožne in bele barve, kaker prostocvetni. Seje se na gorko sušca ali malega travna, v začetku velikega travna se presadi v rahlo peščeno zemljo na gorak, zračen kraj precej redko; cvete od rožnika do kimavca.

Agératum (od gerškega „agératon“ to je „brezstarostno“, ker se cvetje dolgo derži.) Ta cvetlica se ohrani v rastlinjaku več let. Razločuje se *Ageratum mexicanum*, *coelestinum*, *odoratum*, *Lasseauxii* (izreci „Lasózii“) itd. Poslednji cvete nežno rožno erdeče, drugi plavo ali belo v lepo kosmatih v gruče združenih glavicah. Seje se sušca ali malega travna zmerno gorko, pikira in maja meseca presadi. Cvete od rožnika do kimavca. Za pušljece jako pripravna cvetlica.

Agrostemma coeli-rosa (beri: „agrostémma céli-róza“, prva beseda je gerška in pomeni „njivski venec“, drugi dve ste latinski in pomenite „nebeška roža.“) — Ta rastlina je sorodna s kokaljo; cvete bogato in jako lepo erdeče ali tudi belo. Seje se kimavca, pikira in pod steklom prezimi, pikira drugič sušca, in v začetku maja presadi na svoje mesto 10 do 15 palcev vsaksebi; cvete potem od majnika do malega serpana. Seje se pa lahko tudi malega ali velikega travna in potem cvete od rožnika do velikega serpana. To je ena najlepših enoletnic naših vertov. Ž njo sorodna je dveletna ali tudi mnogoletna *Agrostemma coronaria* (izreci: „koronárija“), ki se enako priporoča.

Agrostis nebulosa (izreci: „agróstitis nebulóza“ t. j. „meglena njívščica.“) — To je neka jako lepa trava, ki ima za pušljece veliko ceno. S posušenimi latmi te trave se vodi znamenita tergovina. Seje se malega ali velikega travna berž na mesto in potem, če so pregoste, rastlinice na tri ali štiri palce oddaljenosti zrejijo.

Alonsoa (od španjskega imena *Alonso*, kar je to kar *Alfonso*; cvetlica je dobila to ime po nekem činovniku *Alonso Zanoni* v južno-amériškem mestu Santa Fè de Bogotá.) — Vertnarji razločujejo *Alonsoa grandiflora*, *linifolia*, *myrtifolia*, *incisifolia*, *Warszewiczii* itd. Vse cveto lepo erdeče, *myrtifolia* tudi belo. V rastlinjaku ali v izbi se ohranijo več let in cveto vsaj *myrtifolia* in *Warszewiczii* tudi po zimi. Vse so za vence in pušljece prav koristne rastline.

Althaea rosea (izreci: „aljtéa rózea“, t. j. „rožnata zdravnica“ od gerške besede „althein“, kar se pravi zdraviti, zavoljo mečečnosti te rastline, ki se tudi maljva imenuje). — Ta rastlina je prav za prav mnogoletnica, ali ker tretje leto več ne cvete lepo, zato se goji ko dveletnica. Seje se velikega travna ali rožnika, lahko pa vse do kimavca, cvete drugo leto od konca rožnika do kimavca ali še dalje z velikimi polnimi cveti najrazniših barev od čisto bele do černo erjave. Za vert so to cvetlice prve verste. Stebla preden se popolnoma razcveto, odrežana, se ohranijo v vodo postavljena dolgo čversta in popki se razcveto eden za drugim. Tudi za oltar torej ena najizverstniših cvetlic.

Amarántus caudatus (izreci: „amarántus kavdátus“ t. j. „repati neven“ ali „lesičji rep.“) — Cvetje te znane rastline dela dolge erjavo-erdeče repe, ki ohranijo tudi suhi še dolgo svojo barvo. *Amarantus speciosus* ima cvet v debelih, po koncu stoječih, temno-erdečih, kaker žametovih klasovih, ki so za pušljece posebno pripravni. *Amarantus sanguineus*, *tricolor* in *salicifolius* pa se odlikuje bolj po perju kaker po cvetju. Najlepši je poslednji, ki se more rabiti ko posodna rastlina v jesenskem času. Seje se malega travna v gnojno gredo, pikira in konec majnika vun presadi; more se pa tudi majnika sejati na mesto.

Antirrhinum majus (izreci: „antirinum május“, prva beseda gerška iz „anti“ in „rhís“ — nos, ker je cvet nekakemu nosu podoben; latinsko „majus“ pomeni „veči“; po naše pravijo nekod

„odolin“, kar je morebiti iz francoskega „guenle-de-lion“.) — To je ena najlepših in najboljših vertnic, ki cvete v najrazličniših barvah. Sejati se more ob raznih letnih časih, najbolje velikega serpana, sušca ali malega travna na južni strani kakega zidu; rastlinice se pikirajo in pred mrazom zavarujejo sè suhim listjem, slamo itd. Seme kali počasi in ne enakomerno; množi se odolin pa tudi po odrezkih, ki se spomladi ali poleti potaknejo v zemljo. Zadovoljen je sè vsako zemljo; tudi po zidovju raste.

Aster sinénsis (kitajska zvezda; imenuje se tudi *Callistephus sinensis* — „kalístefus sinénzis“, t. j. kitajski lepi venec.) — To cvetlico je leta 1731 s Kitajskega v Evropo poslal neki *d'Incarville* (beri: Denkarvilj). Tukaj se je hitro razširila in različno sprevergla in zlepšala. Zlasti je razne lepe verste vzgojil na Francoskem neki *Truffaut* (beri: Trüfó). Te so potem nadalje vzverševali na Nemškem v Erfurtu, Kvedlinburgu in drugod. Tako je zdaj ta krasna cvetlica mej vsemi letnicami pač najraznoverstniša in najraznobarevniša. Za naš namen se priporočajo zlasti venčne ali kokardne, rožne, Viktorijine in Trüfotove peónijske astre. Sejejo se malega travna v ohlajeno gnojno gredo ali v posode, velikega trayna se presajajo na svoje mesto pa varujejo slane sè slamnatimi odejami, ki se na kako podlago čez polože, ali kaker si bodi. Ketere visoko rastejo, se morajo privezati ob palico, še preden se razcveto. Astre se morejo rabiti v cerkvi v vencih in pušljecih, ali pa tudi v kahle presajene, kaker smo na drugem mestu že povedali. Gdor hoče lepe astre imeti, mora skrbeti zlasti za dobro seme. Ako ga more sam pridelati, naj ga jemlje vedno le od tistih rastlin, ki so najizverstniše cvele. Potem je pa tudi na to gledati, da se ne sade več let zaporedoma na ravno tisto mesto. Oboje velja tudi o drugih letnicah.

Cacalia sonchifolia (beri: „kakáljija sonhifólija.) — Ta rastlina je doma v Javi in Vshodni Indiji, zraste do pol metra visoko ter ima lepo škerlatasto erdeče cvetne glavice majhnim cofljicem podobne na dolgih gibičnih steblih. Seje se malega in velikega travna precej na mesto; cvete od malega serpana do pozne jeseni ter se da za vence in pušljece prav dobro rabiti.

Calendula officinalis fl. pl. (beri: „kaléndula officinális flóre pléno“.) — Sploh znana rumena ali pomarančeva cvetlica, ki se po domače nekod „primožek“ imenuje. Seje se od sušca do maj-

nika, raste v vsaki zemlji, na sonci kaker v senci, in ne potrebuje nobene človeške pomoči. Tudi zaseje se včasih sama in tiste rastline so navadno najkrepkejše in najlepše cveto.

Calliopsis tinctoria (beri: „kallijópsis tinktórija“, kar pomeni po naše „lepoobrazka barvarska“.) — Jako priljubljena cvetlica, ki se dobro derži brez človeške pomoči. Navadno se tudi zaseva sama in ni treba, kaker da se rastlinice, kjer so pregošte, nekoliko potrebujejo, ali presade, kjer jih hočeš imeti. Za vence in pušljece prav pripravna cvetlica. Podobne so tudi: *Calliopsis cardaminifolia*, *Drummondi* in *coronata*. Pri vseh teh so cvetna peresca spred rumena, kjer se derže, temno erdeča ali erjava. Neketerim je poslednja barva rumeno tudi popolnoma izpodrinila. Namestu *Calliopsis* se piše tudi *Coreopsis*.

Callirrhoë (beri: „kallírrhoe“) *pedáta* in *verticilláta*. — Obe cveto lepo vijolično erdeče, na dnu belo, od julija do oktobra. Perva se seje malega travna v gorko gredo, pikira v kahle, ki ostanejo pod steklom in konec maja vsadi na mesto, kjer naj se ji da nekaj dni senca. Ljubi lahko zemljo z južno lego. Druga cvete še lepše; sejati pa se mora, ako ima cveteti prvo leto, že svečana ali sušca meseca v posode z resno zemljo. Keder je vže dovolj gorko, se presadi na vert. V toplih krajih in prav lahki, rahli zemlji se ohrani čez zimo več let, zlasti, ako se pokrije, kedar hujši mraz pritisne. Za pušljece je prav pripravna; pa tudi v posodi zgojena, rastoča, se da rabiti.

Campanula (beri: „kampánula“, kar pomeni „zvonček“.) — Cvetlice tega imena so neketere letnice ali dveletnice, druge pa mnogoletnice. Mej letnicami so najznamenitiše: *Campanula spéculum*, ki cvete plavo ali belo in se dobi tudi polnocvetna, *macrostylá*, ki ima bele cvete z vijoličnimi žilicami, *pentagónia*, blede plava ali bela, lepa že preden se popki odpro, *Loreyi*, *vincaeflora* itd. Sejejo se vse te verste malega in velikega travna berž na mesto; cveto od rožnika do velikega serpana. Morejo se pa tudi še meseca rožnika sejati in cveto potem kimavca in vinotoka, ali pa meseca kimavca in cveto drugo leto od velikega travna do malega serpana. Dveletnica je *Campanula Médiú*, ki je mej vsemi najlepša in najboljša za cerkveno rabo; cvete navadno plavo vijolično, v novejšem času tudi belo, rožno, plavo in svitlo-lilasto, od junija do konca julija, včasih tudi prej. Seje se maja meseca, pikira in jesen presadi na mesto, kjer ima

drugo leto cvesti. Posebno znamenita in lepa je *Campanula Medium calycantha* (beri: „kalikánta“), ker je pri njej tudi sicer zeleni kelih tiste barve kaker zvonček.

Capsicum annuum (beri: „kápsikum ánnuum“ t. j. letni poper ali paprika.) — Ta zel se navadno prideljuje za kuhinjsko rabo in tudi mi je ne omenjamo zastran cvetja, temuč zastran sadu, ki ni le koristen, temuč mej svojim temno zelenem perjem tudi lep. Zori sicer pozno, ali to mu je glede lepote le dobiček, ker ob tistem času verti vže pleše dobivajo. Druga prednost te rastline je ta, da se da iz zemlje vzeti in v posodo vsajena postaviti na oltar, ko so sadovi v vsi svoji krasoti. V posodo vsajeni naj se nekoliko pernatih vejic izreže, da se bodo sadovi bolj videli ter lažje dozoreli. Oltarju najprejerniše bodo tiste verste, katerih sad ima ne samo barvo temuč tudi podobo lepo n. pr. okroglo kaker črešnje (*Capsicum cerasiforme*), ali nekako štirivoglato (*Piment gros carré doux*) itd. Zlasti se priporočajo *Capsicum annuum Prince of Wales, little Gem, in Tom Thumb* (beri: „prins ov véljs“, „litlj džèm“, „tòm dòm“ ali „zom“.) Na oltarju nam bo ta pekoči sadež tudi lepo pridigal, kako imamo britkosti tega življenja voljno prenašati, ker so nam koristne, da ujdemo večnemu ognju peklenškemu. Seje se „kápsikum“ sušca ali malega travna v gnojno gredo; ravno tam se pikirajo rastlinice vsaj 15 centimetrov vsaksebi; konec majnika se vzdignejo z grebo in na vert presade blizu pol metra vsaksebi. Poleti potrebujejo dosti vode; rabi naj se pa mlačna, ki se je prej delj časa na soncu grela.

Celosia cristata (beri: „celózija kristáta“), petelinji greben. — Ta čudna pa jako lepa rastlina se ne da gojiti tako lahko kaker druge letnice; zato je začetnikom ne smemo priporočati. Kedor ima pa nekoliko skušnje in potrebno pripravo, naj se je loti v imenu božjem. Na oltarju nas bo lepo spominjala svetega Petra in njegovega petelina ter učila, naj nigdar ne zatajujemo svoje vere, svojega Boga. Grebeni z reclji odrezani in naglo v senci posušeni ohranijo svojo prekrasno barvo skozi več let ter se dajo izverstno rabiti za suhe pušljece. Seje se ta zel malega travna v gorko gnojno gredo, ravno tja pikira in sicer dvakrat, drugič po 20 do 25 centimetrov narazen, potem se rastlinice v maju ali rožniku vun presade v posebno dobro pripravljeno in pognojeno zemljo. Poleti se pridno zaliva, včasi tudi s tekočim gnojem.

Ravno tako se goji *Celosia argentea* in *margaritacea*, ki ste sicer prej imenovani malo podobni, pa za našo rabo tudi jako pripravn.

Centaurea Cyanus, plavica, posebna ljubljenska nemškega cesarja Viljema, raste divja po polju mej žitom. Po vertih jih imajo v različnih barvah. Rastejo rade v vsaki zemlji, da imajo le zrak in sonce, ter so jako pripravne za vence in pušljece. Cveto bogato od majnika in rožnika do kimavca. V posodi na gorkem se ti razcveto, ako jih vseješ julija meseca, po zimi ter ti bodo cvele celo zimo. Tudi *Centaurea americana*, *suaveolens*, *moschata* in *depressa* se dajo za pušljece in vence izverstno rabiti. — Plavica velja sicer za plevel. Le nedolžni otroci jo radi vidijo in kaka pobožna ženica si jo vpete v venec za sveto telo. Vender je ta cvetlica ljubljenska imenitnega gospoda, ki se lahko imenuje kralja kraljev in najmogočnejšega cesarja našega časa. Kako mila tolažba marisiketeri preprosti dušici, ki jo svet malo ceni, ali celo zaničuje in preganja, ker mu ne nosi vidnega časnega dobička!

Cheiranthus annuus (izreci: „hejrántus ánnuus“; *cheiranthus* je gerška beseda, ki pomeni „ročno cvetlico“; navadno pa pravijo vertnarji tej cvetlici „levkója“, kar je tudi gerško in pomeni „belo vijolico“, belo, ne zaradi belega cvetja, temuč zaradi belo sivkastih listov. Pri nas je znana po nemškem imenu „fáj-gelj“.) — *Cheiranthus annuus* je letna levkoja, ki cvete, ako o primernem času zaporedoma sejana, od malega serpana do pozne jeseni. Zimska levkoja, ki cvete zgodaj spomladi, se imenuje *Cheiranthus incanus* („inkánus“, siva ročna cvetlica) ter je dveletnica. Mej njima v sredi stoji jesenska in pa tako imenovana cesarska levkoja ali „perpetuéljka“. Jesenska levkoja cvete le dva do tri tjedne pozneje od letne, pa krepkejše in delj časa. Tudi cesarska levkoja cvete že prvo leto, le da nimajo popki več časa, da bi se popolnoma odperli ter se morajo čez zimo prehraniti v zmerno toplih prostorih, kjer nekoliko že po zimi, popolnoma pa še le spomladi cveto. Levkoje moremo potemtakem skoraj celo leto imeti cvetoče. In kako lepo in prijetno dišeče je to cvetje, in kako raznoverstno! Po dvajset, trideset in več različnih lepih barev naštevajo vertnarji pri eni sorti. Sploh je poleg astre, hijacinte, georgine in rože menda ni cvetlice s tolikimi spremembami kakor levkoja.

V cerkvi služijo izverstno tako odrezane v vencih in pušljecih, kaker rastoče v svojih posodah. Tudi goje se na oba načina, v posodah namreč in na vertu, kaker je sploh znano. Ali kako, tega ne ve vsaki in se tudi ne da lahko ob kratkem dovedati. Letna, jesenska in cesarska levkoja se seje svečana, sušca in malega travna v hladno gnojno gredo ali v posode, ki stoje v izbi daleč od peči. Zemlja mora biti dobra, rahla in peščena, pa nigdar ne premokra. Ko se od verha osuši, pomoči jo prav nalahkoma, tako da ne bo šla voda globočje, kaker koreninice sežejo. Od konca naj bo voda z ogreto mešana. Ob lepih neveternih dneh naj se rastlinice polagoma privajajo zraku. Čez 8 tjednov se morejo presaditi na vert ali pa v kahle, kjer imajo nadalje rasti in cvesti. Za kahle se vzame štiri dele dobre stare, presejane zemlje iz gnojnih gred, dva dela peska in en del presejene stare šute. Pri presajanju je paziti na to, da pridejo korenine navpik v zemljo ter se ne zakrivate. Zaliva se prav zmerno. Na vert se sejejo levkoje od srede sušca do srede velikega travna na posebno gredo, kjer se morejo zavarovati pred mrazom; drugo polovico velikega travna pa naravnost na mesto, kjer imajo ostati. V vseh primerih mora biti zemlja nalašč zato pripravljena. Gdor hoče le polnocvetne imeti, naj sadi precej gosto, da more tiste, katerih popki ne obetajo polnih cvetov, populiti in prevelike pleše nasaditi s polnocvetnimi, vzetimi od tam, kjer bi stale pregosto. Kaker letne tako se goje tudi jesenske in cesarske levkoje. Drugači je to pri zimskih, ki se sejejo konec sušca ali v začetku malega travna. Zemlja bodi stara iz gnojnih gred, pomešana s tretjino peska. Mlade rastlinice se pikirajo in okoli kresa na vert presade v nepremokra tla. Velikega serpana ali kimavca se denejo zopet v posode, dobro zalijo ter na prostem puste, dokler ne začne zmerzovati. Ena ali dve stopinji mraza jim ne škoduje. Listopada se navadno pod streho vzamejo na svetel pa ne kurjen kraj, kjer ne zmerzuje. Tu se prav zmerno zaliva, pa, keder ni mraza, obilo zrači. Sušca meseca se lahko postavijo na svitlo okno kurjene izbe, kjer se krepkejše zaliva in tudi tekoče gnoji. V kratkem se rastline lepo razcveto. — Prav kaker *Cheiranthus incanus* se goji tudi *Cheiranthus Cheiri*, rumeni šebenik (Goldlack), levkojam jako podobna, lepo dišeča rastlina, ki cvete rumeno, erjavo in višnjevo ali vijolično.

Chrysanthemum (beri „krizánthemum“). Cvetlice tega imena so neketere letnice, neketere mnogoletnice. O poslednjih na drugem mestu kaj več. Izmej prvih priporočamo za naš namen *Chrysanthemum coronarium* (beri: „kronárium“), ki je rumene ali bele barve ter se dobi tudi „flore pleno“ t. j. polnocveten, in *carinatum* (beri: „karinátum“), ki ima črnkasto središče, peresca okoli pa ob središču rumena in nadalje bela; dobe se tudi s popolnoma rumenimi ali v sredi temno erdečkastimi peresci. Sejejo se berž na svoje mesto malega ali velikega travna; cveto od rožnika do kimavca, pozneje sejane tudi še vinotoka.

Clarkia (beri: „klárkija“; kliče se tako po nekem ameriškem generalu, D. Clarke.) — Posamezni cveti te cvetlice imajo kaj lepo podobo križa, kar že samo klarkijo za naš namen posebno priporoča. Šibke vejice, ki nosijo omenjene križce, se tudi kaj prijetno vzdigujejo v pušljecih nad druge krepkejše cvetlice. Razločujemo *Clarkia pulchella* (izreci „puljhélla“) in *Clarkia élegans*. Perva je lepša in ima tudi mnogo sprevergov, druga le, če je polnocvetna, nekaj velja. Sejejo se klarkije za silo malega travna kar na mesto; boljše je vender, ako se zrede v gnojni gredi; najlepše pa cveto, ako se jeseni vsejejo, v kahlah na svitem in hladnem, pa ne kjer zmerzuje, prezimijo in majnika meseca z grebo izsadijo.

Glianthus Dampieri (beri: „kliántus Dampiéri“), svitlo škerlatna puščavska grašica iz severno zapadne Avstralije. Majnika se vsadi seme na mesto ter prepusti svoji osodi. Posreči se le na gorkih, suhih tleh, ako mogoče apnenih in popolnoma prepuščajočih, na zračnem, sončnem kraju. Zalivati se ne sme nigdar. Cvete jako lepo od velikega serpana do konca kimavca.

Clintonia pulchella (beri: „klintónija puljhélla“; imenuje se tako po nekem amerikancu, De Witt Clinton, ki je bil prijatelj natoroznanstva in pozneje namestni predsednik Zedinjenih Deržav.) — Posamezni cvetki te jako prijetne rastlinice so podobni majhinim metuljčkom. Seje se sušca v kahle, ki se postavijo v gnojno gredo, rastlinice se pikirajo in majnika presade na svoje mesto. Cveto od rožnika do kimavca. Gdor jih hoče imeti v kahlah, naj posebno skerbi, da bodo imele dober odtok. V cerkvi se bodo podale rastoče v posodah, ker imajo viseče vejice, na kakih simzih ali policah, posebno pri stranskih oltarjih, kjer bodo očem bliže.

Cobaea scandens (beri: „kobéa skándens“; ime po španskem jezuitu in rastlinoslovcu Barnaba Coba.) Ta krasna plezavka zraste 7 do 8 metrov visoko; njeni veliki cveti se prikazujejo od malega serpana do vinotoka ter so od konca zeleni, potem pa plavo-vijoličasti. Ker imajo velike peclje, in se v vodi po dva ali tri dni lepo ohranijo, bi bili za pušljece pripravi. Vender se da gojiti ta rastlina tudi v izbi in taka, rastoča v kahli, mislim da bi se tudi na oltarju najbolj podajala. Seje se sušča ali malega travna v gnojno gredo, pikira posamezno v kahle in proti koncu velikega travna presadi na mesto. Po leti potrebuje kobéa obilnega in pogostega zalivanja.

Coleus (beri „kóleus“, iz gerškega „koleos“ nožnica.) — Ta rastlina se ne goji zavoľjo cvetja, temuč le zavoľjo perja, ki je razno pisano in sploh izverstno lepo.

Collinsia bicolor (beri „kolínsija bikolor“; cvetlica se tako imenuje po amerikancu Zaheju Collins, ki je bil namestni predsednik natoroznanstvenega društva v Filadelfiji.) — Posamezni cveti ustničasti; zgoranja ustnica bela, spodnja lilasta. Seje se sušča in malega travna v kahle, velikega travna presadi na vert; cvete rožnika in malega serpana. Priporoča se tudi *Collinsia verna* (spomladanska kolínsija), ki se seje na svoje mesto kimavca in cvete perve lepe dni spomladi. Ljubi nekoliko senčnate prostore.

Convolvulus tricolor (beri „konvóljvulus trikolor“, tribarevni slak.) — Ena najlepših letnic. Seje se na svoje mesto malega in velikega travna. V posodah rastočo bo tudi na oltarju lepota videti.

Cosmos bipinnatus (beri: „kózmos bipinnátus“, piše se tudi *Cosmea*) in *purpureus*. — Cvete erdeče od rožnika do vinotoka. Seje se sušča ali malega travna v mlačno gnojno gredo. Za vence in pušljece prav pripravna cvetlica.

Datura fastuosa, *humilis*, *Metel*, *metelóides* in *ceratocáula*. — Te rastline imajo velike, trobentam podobne, navadno bele, prijetno dišeče cvetove ter bi rastoče v kahlah gotovo lepo stale v hiši božji, pa tudi za pušljece se dajo rabiti.

Sejejo se sušča ali malega travna v gnojne grede, pikirajo v posode, ki ostanejo še nekaj časa pod steklom; konec majnika se presade z grebo na svoje mesto. Cveto od julija do oktobra ali novembra.

Delphinium (beri: „deljfinium“, ostrožnik.) — Cvetlice tega imena so neketere letnice, druge mnogoletnice. K prvim spadajo *Delphinium Ajacis*, *Delphinium Consolida* in *cardiopetalum*. „*Delphinium Ajacis*“ se imenuje tako po nekih čertah na cvetnih perescih, podobnih čerkam AIA. Dobiva se v mnogih barvah in spremenih, mej katerimi se zlasti odlikuje *D. A. hyacinthiflorum* in *ranunculiflorum*. Sejati se mora na mesto kimavca ali vinotoka; tudi svečana, če ni zemlja zmerznjena, se lahko vseje; poznejša setev se ne posreči. — *Delphinium Consolida* (beri: konzólida“) ali levkojski ostrožnik, cvete dosti delj časa ko prejšnji ter ima tri spremene: *imperiale* (cesarski ostrožnik), *candelabrum* (beri: „kandelábrum“), ki raste v podobi lustra, in *cancellarius* (beri: „kancelárius“) *Germaniac*, Bizmarkov ostrožnik. Poslednji je temno plav ali pa erdeče pisan: prejšnja dva spremena imata več raznih barev. Levkojski ostrožnik je posebno za vence in pušljece jako pripravna cvetlica; seje se, kakor prejšnji, za silo tudi še listopada meseca. To velja tudi o *Delphinium cardiopetalum* (beri: „kardiopétalum“), ki se obnaša dobro v apnenih tleh. — Tudi po svojem duhovnem pomenu je ostrožnik cerkvi primerna cvetlica. Ostroga spodbada konja k teku ter je znamenje viteštva; ostrožnik nas spodbujaj k naglemu napredovanju v čednosti in junaštvu v boju zoper vse sovražnike našega zveličanja.

Godetia (beri „godécija“; cvetlica se tako imenuje po nekem francoskem rastlinoslovcu, Charles Godet, beri: „Šarlj Godé.“) Cvet je podoben enojnemu makovemu, le da je navadno rožno erdeče barve. Najlepša je *Godetia Whitneyi* (beri „úitnejj“) in zlasti *Lady Albemarle* (beri: „lédi áljbmarlj“?). Sejejo se godécije drugo polovico kimavca v lahko pa dobro zemljo, pikirajo, in če prehitro rastejo, še enkrat presade. Po zimi se pokrijejo nekoliko sè slamo, spomlad se presade 40 do 50 centimetrov narazen. Sejejo se tudi malega in velikega travna berž na mesto. Cveti v prvem primeru od majnika do malega serpana, v drugem od rožnika do velikega serpana. Za naš namen je cvetje nekoliko premehko.

Gomphrena (beri: „gomfréna“) cvete v glavicah deteljnim podobnih, ki posušene hranijo svojo barvo, erdečo, pomarančevo, vijolično itd. Ljubi lahka, prepuščajoča tla in gorko lego. Seje se spomlad v gnojno gredo. Cvete od malega serpana do kimavca

in vinotoka. Za suhe pušljece ena najizverstniših cvetlic. Tudi v kahlah bi lepo stala na oltarju.

Gypsophila elegans (beri: „gipsófila élegans.“) Zavoljo svojih dolgih tenkih vejic z mnogimi majhnimi belimi cvetki za pušljece velike cene.

Heliánthus annuus, sončnica. Velikanski cveti te rastline so prav za prav za navadne pušljece preveliki; zmerniši bi se mogli rabiti z nekoliko perjem sami. Zlasti lepa je polnocvetna sončnica, dokler je v vsredi še zelena. Ko najlepšo polnocvetno pa priporočajo „*Heliánthus globósus fistulósus*“. Seje se malega in velikega travna precej na svoje mesto.

Helichrysum (beri; „helihrízum“, sončno zlato), slamnica, nemerljivka, zlasti za suhe pušljece izverstna. Dobiva se zdaj v raznih barvah; prvotna je bila rumena. Seje se sušca in malega travna v gnojno gredo, majnika se izsadi po 25 centimetrov vsaksebi.

Hórdeum jubátum, grivati ječmen, se seje malega in velikega travna berž na mesto. Mlado porezano in v senci posušeno se rabi klasje te trave za suhe pušljece.

Húmea elegans (posvečena soprogi nekega Sir Abrahama Hume, beri: „Júm“.) je dveletnica, ki cvete v velikih erdečih letih izredne lepote. Seje se velikega travna ali rožnika v resno zemljo v skledicah z dobrim odtokom; rastlinice se pikirajo in kimavca ali vinotoka meseca posamezno v kahle posade. Presajajo se potem še listopada, in svečana zmirom v nekoliko večje posode v lahko, peščeno pa redivno zemljo. Čez zimo se hranijo na svitem kraju, kjer ne zmerzuje. Spomlad se presade še enkrat v večje posode ali na prosto. Cvete od rožnika do kimavca.

Ibéris amára in *umbelláta*, prva cvete belo, druga vijolično ali erdeče. Najbolje se vseje drugo polovico kimavca, da cvete od majnika do malega serpana.

Impatiens Balsamina (beri: „impácijens baljamína“.) Ta sploh znana in priljubljena vertnica se dobi v mnogih spremenih in barvah. Zlasti se priporočajo polnocvetne rožne, kamélijske in nágeljske baljzamine; mej poslednjimi je neki najlepši „Solferino“. Gdor hoče imeti lepe baljzamine, mora gledati, da dobi semena od najpolniših cvetov in izvoli le manjša, bolj okrogla zernca za setev. Dve- ali triletno seme je boljše kaker posled-

nje. Seje se sušca ali malega travna v mlačno gnojno gredo ali v kahle, ki se derže na toplem zmerno vlažno. Rastlinice se pogostoma prezračijo in pikirajo, še preden poženo prva listna peresca, v ohlajeno gnojno gredo 5 do 7 centimetrov vsaksebi. Konec majnika se z dobro grebico okoli koreninic izposadijo. Cveto od rožnika do vinotoka ter se dajo tudi cvetoče s celo grebo brez škode presaditi v kahle in postaviti na oltar. Za pušljece baljazamina ni posebno pripravnavna; vertnarji nabadajo posamezne cvete na drat in tako vpletajo v „fine bukete“.

Lagurus ovatus, zajčji rep, nekaka trava, ki v pušljecih prav dobro stoji. Preden popolnoma dozori porezana in posušena se hrani za suhe pušljece. Seje se velikega serpana in kimavca. pikira, pod steklom prezimi, svečana presadi posamezno v kahle in spomladi na prosto. Cvete majnika in rožnika.

Láthyrys odorátus, dišeči, španjski grahor, se dobiva v mnogih barvah, od čisto bele do temno erdeče. Najpriljubljeniša spremena sta *Invincible Scarlet* s škerlatno-erdečim in *Kronprinzessin von Preussen* z nežno meseno-barevnim cvetjem. Neki nov spremen se imenuje *Vesuv*. I. C. Schmidt v Erfurtu ga je lani dal v tergovino z veliko hvalo. Letos ga ponujajo tudi avstrijski vertnarji po 3 solde zerno. Po naključji smo dobili tudi mi nekaj zernec, pa moramo reči, da cvet ni nič posebnega. Svojemu imenu dela čast, ker je erdeča barva goranjih peresec dimasta in opaljena; pa tudi spodnja niso tako lepo vijolična, kakor bi si želeli. Najnovejše cvetlice so pač najdražje ali malokedaj najlepše. — Dišeči grahor se seje ali sadi sušca in malega travna naravnost na svoje mesto, kali v 8 do 10 dneh, cvete malega in velikega serpana. Jesen, kimavca in vinotoka, vsejan cvete štiri tjedne prej. Seje se lahko tudi v velike kahle ali tružice, po 15 do 20 zern v eno. Ko nekoliko odrastejo, se zapičijo ob kraju kahle n. pr. brezove šibice blizu meter dolge. Po njih se rastline prijemljejo in ko dosežejo verha, jih tudi popolnoma pokrijejo. Kmalu se tudi cvetje prikaže v toliki obilosti, da vse okoli napolni sè svojo dišavo. Da se cvet podaljša, je treba posamezne cvetlice odrezati berž ko ocveto. Dve taki posodi, polni dišečega cvetja, bi bile v cerkvi pač kaj posebnega z najmanjšimi stroški, ker se dobi za 5 soldov zadosti semena najlepših stariših spremenov.

Lavatera triméstris se imenuje po švicarskem natoroslovcu

Lavater, cvete od malega serpana do konca kimavca, torej tri mesece, kaker pravi pridevek *triméstris*. Seje se malega in velikega travna na svoje mesto. Odrezane cvetlice v pušljecih kaj lepo stoje in debeliši popki se razcveto. Tudi v kahlah se da dobro gojiti.

Leptosiphon densiflorus, „gostocvetna tenkocevka“, jako prijetna, bogato cvetoča rastlina. Seje se drugo polovico kimavca v posode, pikira, pod steklom prezimi in malega ali velikega travna izposadi, 30 centimetrov vsaksebi. Cvete v tem primeru majnika in rožnika. Lahko se pa tudi spomlad na mesto seje in še enkrat poleti rožnika meseca.

Lunária biennis, dveletnica, škerlatno-vijolično cvetoča, izverstna cvetlica. Seje se majnika ali rožnika na posebno gredo, pikira, spomlad na to presadi na svoje mesto, kjer se ima tolikanj boljše, koliker menj se človek za njo zmeni. Le polži so preveč poželjivi po tej rastlini. Posušene semenske lati so pripravne za suhe pušljece.

Lupinus, volčji bob. Iz mej cvetlic tega imena se za pušljece priporočajo zlasti *tricolor elegans*, *speciosus*, *mutabilis*, *Cruickshanski*, *hybridus*. Sejejo se na mesto ter ne prizadevajo nadalje nobenega truda in skerbi. Cveto od rožnika ali malega serpana do kimavca in vinotoka.

Málope trifida, zlasti *grandiflora purpurea* in *alba* so lepe maljvam podobne rastline, ki se sejejo malega in velikega travna. Po letu se morajo pogosto zalivati. Tudi v kahlah se dobro obnašajo.

Matricária parthenioides, *exímia* in *inodóra*. S kamilico sorodne rastline s polnim, belim cvetom. Pervi dve se sejete spomlad na mesto in ne zahtevate posebne skerbi. Tretja, posebno lepa, ne daje semena; množi se jesen s potikljeji, ki se prezimé, kjer ne zmerzuje, in sušca ali malega travna posade na svoje mesto. Vse matrikarije so izverstna tvarina za pušljece.

Maurándia (tako imenovana po neki poznateljici rastlin v Kartageni, *Maurandi*) je jako lepa plezavka, ki bi v primerno velikih posodah gojena izverstno krasotila oltar. Seje se sušca, cvete bogato v raznih barvah od rožnika do pozne jeseni.

Nemophila (beri, „nemófla“ gajeljubka, gajnica). Rastline tega imena, iz Kalifornije doma, spadajo k najbolj priljubljenim

letnicam zlasti za vert. Pa tudi v kahlah se dajo gojiti in tako tudi za cerkev rabiti. Sejejo se od sušca do rožnika. Perva setev cvete majnika in rožnika, druga od rožnika do velikega travna. Poslednja kimavca in vinotoka. Mej vsemi najlepša je *Nemophila insignis*.

Nierembérgia grácilis in *frutésceus* (imenovana po jezuitu Janezu Evzebiju *Nieremberg*, ki je bil v 17. stoletju profesor naroznanstva v Madridu). Čedna južno-amerikanska cvetličica, ki se za naš namen naj bolje v kahlah goji. Seje se sušca v gnojno gredo ali v posode; majnika se posade rastlinice na svoje mesto 40 do 50 centimetrov vsaksebi.

Nigélla (od „nigellus“ črnkast, zavoljo črnega semena) *damascéna* in *hispanica*. — Za pušljece prav pripravne cvetlice, ki rade rastejo brez obene postrežbe.

Oenothéra (beri: „enotéra“) *speciosa*, „krasna ponočna sveča“. Odrezanim in v vodo postavljenim vejicam te cvetlice se popki zaporedoma razeveto; posamezni prijetno dišeči cveti so odpertí od enega večera do drugega ter so od začetka čisto beli, pozneje erdečkasti sè zelenkasto-rumenimi žilami na dnu. Semena navadno ne prinaša; množi pa se brez težave po mladikah jeseni ali spomladi in koreninskih potikljejih, ki se spomladi vtaknejo v rahlo zemljo. Cvete od rožnika ali malega serpana pa do vinotoka. Razne druge „enotére“ niso za našo rabo, ker jim ostanejo posamezni cveti odpertí le od večera do jutra; od tod ime „ponočna sveča“.

Pennisétum longistylum, neka trava z lepimi cvetnimi klasi, ki dobro služijo za pušljece. Seje se v gnojno gredo sušca ali malega travna ter cvete najlepše velikega serpana.

Petúnia. — Ena najizverstniših vertnic, ki se tudi v kahlah prav dobro ponaša ter tako tudi v cerkvi da porabiti. Zlasti se priporoča „*Petúnia hybrida grandiflora*“. Seje se sušca in malega travna v gnojno gredo v skledice z lahko redívno zemljo ter pikira mlade rastlinice v kahle ali na prosto berž kaker vreme dopusti, navadno drugo polovico majnika. Jako polnocvetne petunije se množe s potikljeji pod steklom skoraj skozi celo leto, zlasti spomladi. Za gojenje v kahlah se priporoča zmes resne zemlje, zemlje iz gnojne grede in drobnega rečnega peska.

Phacelia (beri: „facélja“) *bipinnatífida* in *tanacetifólia*. —

Severno-amerikanske cvetlice plave barve, od blizu prav čedne videti in pripravne za pušljece. Sejejo se na svoje mesto malega in velikega travna. Cveto bogato od malega serpana do kilmavca in še delj. Dostikrat se same zasejejo ter cveto potem skoraj cel mesec prej.

Phlox (beri: „flok“) *Drummondii*. „plaménka“, „luskovec“, ena najizverstniših cvetlic za vert, pušljece in kahle. Cvete erdeče, vijolično, belo ali pisano v raznih spremenih in bleščečih barvah. Zlasti se priporoča *Phlox Drummondii grandiflora splendens, alba, atropurpurea, coccinea* itd. Seje se sušca in malega travna v gnojne grede ali kahle, ali malega in velikega travna na prosto. Posebno lepi barevni spremeni, ki iz semena ne pridejo stanovitno, se ohranijo s potikljeji konec poletja in v jeseni. Porablja se zato mehke mladike, ki se potaknejo v kahle ter v gorko gredo in pod steklene zvonce postavijo. Ko se primejo, se presade posamezno v majhine kahlice in čez zimo na svitlem ne zmerzem kraju hranijo le toliko jih zalivaje, da se popolnoma ne posuše. Na ta način se da *Phlox Drummondii*, dasi le enoletnica, več let ohraniti živa. Imamo pa tudi prekrasen mnogoleten floks, o katerem pozneje kaj več.

Podólepis grácilis, chrysantha (beri: „krizánta“) in *affinis*. Jako čedne avstralijske rastline z mnogimi, lahкими cveti, pripravnimi za vence in pušljece. Cveto od malega serpana do vinotoka. Ljubijo svitlobo in lahko, gorko zemljo. Mokrota jim je škodljiva. Sejejo se malega travna v gnojno gredo, piki-rajno ravno tja ali pa na prosto v dobri legi. Majnika se lahko vsejejo tudi na mesto ter potem izrejijo na 20 do 25 centimetrov oddaljenosti od ene do druge. Tudi v kahlah z dobrim odtokom rastejo prav dobro.

Reséda odoráta. — Rezédo („rozételj“) vsakedo pozna. Njeno cvetje in vsa njena podoba ni nič posebnega; vender je malo rastlin, ki bi bile tako sploh priljubljene kaker rezéda. V kmetiški koči kaker v gosposkem salonu, v skromnih pušeljih kaker na cesarskih vertih, povsod jo najdeš; po pravici se tudi v cerkvi širi njena sladka dišava na čast in slavo Njemu, ki ji jo je dal. Seje se lahko od spomladi do jeseni ali na prosto ali v kahle in tako jo imaš brez težave skoraj celo leto v cvetju. Vertnarji ponujajo zlasti za kahle pripravne nove spremene pod

imeni *Machet*, *Miles' new hybrid spiral*, *nana compacta multiflora* itd.

Rhodánthe Manglésii in *atrosanguínea*. Avstralijske cvetlice, prekrasne in za vence in pušeljce kaker tudi za kahle jako pripravne, ali žalibog nekako preveč občutljive. Sejejo se sušca meseca v gnojne grede ali v kahle z resno ali dobro s peskom mešano listno zemljo. V ravno tako zemljo se rastlinice pikirajo še celo majhine ter drugo polovico majnika presade na svoje mesto. Deževje jih pokvari, zato je navadno bolje v posodah jih gojiti, ki morajo pa zlasti dober odtok imeti. Rodánta spada mej nemerljivke (*immortelle*) ter se da sušiti za suhe pušeljce.

Rudbeckia amplexicaulis in *bicolor* (beri: „rudbékija amplexikávlis“ in „bíkolor“; imenuje se rudbékija po profesorju rastlinstva v Upsali, Nikolaju Rudbeck, † 1702.) -- Cvetlice imajo v podobi keglja vzdignjeno erdeče središče in okoli rumena cvetna peresca. Cveti jako bogato malega in velikega serpana ter so jako pripravne za vence in pušeljce. Sejejo se v gnojno gredo sušca ali malega travna, velikega travna se presade na svoje mesto.

Salpiglóssis variábilis, ena najlepših letnic vseh različnih barv. Posamezni cveti so podobni vplivalom ali trobentam zgoraj na petero koscev razdeljenim. Ti kosci pa imajo podobo jezikov. Od tod ime. Seje se konec malega travna in v velikem travnu na svoje mesto, ker ne ljubi presajanja. Seme je jako drobno ter se le malo s perstjo pokrije in zmerno polije. Ko rastlinice poženo, naj se jih le toliko iztrebi, da bodo ostale 15 do 20 centimetrov narazen. Cveti od konca rožnika do velikega serpana.

Sálvia Horminum, škerlatnica. Peresca na veršičih, ki so lepo vijolično-plava, erdeča ali bela, delajo lepoto te rastline, ne cvetje, ki je majhino in blede vijolično. Druge „sáljvije“ imajo pa cvetje lepo n. pr. *coccínea* (beri: „kokcínea“), *punícea*, *bicolor* (beri: „bíkolor“ t. j. dvobarevna), *Roemeriána*, *Sclárea* (beri: „sklárea“), *argénteá* (sreberna). Poslednji dve cveto še le drugo leto malega in velikega serpana; prej imenovane pa od rožnika do vinotoka, nekatere prej, nekatere pozneje. *Horminum*, *Sclarea* in *argentea* se sejejo malega in velikega travna na prosto, druge imenovane sušca v gnojno gredo. Mnoge druge saljvije, mej njimi tudi navadni vertni „žalbelj“, so mnogoletnice.

Scabiosa (beri: „skabijóza“) *atropurpurea*. Cvete v raznih barvah od malega serpana do vinotoka. Seje se malega travna v posebno gredo, pikira in presadi velikega travna na svoje mesto. Presadi se lahko tudi cvetoča, samo da s polno grebo in da se dobro zalije.

Schizanthus (beri: „shizántus“) *pinnátus*, *retusus* in *Grahami*. Kaj prijetne cvetlice z mnogimi spremeni. Mej vsemi najlepši je *grandiflorus papilionaceus*. Sejejo se okoli srede kimavca na prostem v nekoliko peščeno z listno zmešana zemljo. Rastlinice se pikirajo po 3 ali 4 v kahlo z 10 centimetrov širjave in na hladnem prezimijo. Konec svečana ali v začetku sušca se z grebo presade posamezno v ravno tolike posode. Do konca malega travna ostanejo pod steklom; na to se presade na prosto.

Senécio élegans. Jako priljubljena cvetlica, ki cvete v raznih barvah od malega serpana do vinotoka. Odrezane se ohranijo v vodi dolgo časa popolnoma sveže ter se zato posebno iščejo za pušeljce. Sejejo se malega in velikega travna na prosto ter čez en mesec presade na svoje mesto po pol metra vsaksebi.

Siléne Arméria. Ena najboljših letnic z mnogimi erdečimi ali belimi cvetki. Seje se malega in velikega travna na svoje mesto. Cvete od rožnika do velikega serpana in še delj, ako se ocvele vejice sproti porežejo. — *Siléne compacta* (beri: „kompákta“) je dveletnica, ki se seje rožnika in malega serpana na prosto, pikira in jeseni ali spomlad presadi na svoje mesto. Ta je še lepša ko prejšnja ali za mokroto in nestanovitno vreme jako občutljiva.

Solánum Gilo ima lepe, svetlo erdeče sadove, ki dozore kimavca in vinotoka. V posodah bi bila rastlina tudi za našo rabo. Seje je konec sušca v gorko gredo, pikira ter do konca majnika na gorkem pusti. Ravno tako bi se dal rabiti tudi *Solanum ovigerum*, ki ima bele jagode kurjim jajcam podobne, in *coccíneum*, ki ima škerlatno erdeče.

Státice Bonduélli, *sinuáta*, *Suworówi*. Cveto v latju, prva rumeno, druga plavo, tretja, najlepša, rožno erdeče. Posušene hranijo svojo barvo ter se rabijo za suhe pušeljce. Preden se sejejo, je treba seme rešiti iz terdih luskin, ki ga objemljejo, ker drugači ali počasi ali celo ne kali. Seje se svečana in sušca v kahle, ki so do polovice s črepinjami, ogeljem itd. napolnjene, in

potem do verha z lahko, peščeno zemljo n. pr. resno. Seje se, koliker moči, redko, da se morejo rastlinice vzdigniti z grebico ko se pikirajo, ker se drugači ne primejo rade. Kahle se postavijo v rastlinjak, koliker se da, na svitlo ali pa v gorko gnojno gredo z okni pokrito. Drugo polovico majnika se posade na svoje mesto na vert. Sejejo pa se lahko tudi poleti od rožnika do kimavca; v tem primeru cveto spomlad, ako jih pozimi mokrota ne pokonča, kar se rado zgodi. — Druge „statice“ so mnogoletne.

Stévia (imenovana tako po nekem španskem zdravniku v 16. stoletju, P. T. Esteve) je za pušeljce tudi jako porabljava rastlina. Razločuje se *purpurea*, ki cvete erdeče, *serrata*, ki cvete belo ali belkasto, in *ivaefolia*, ki cvete mesenobarevno-belo. Sejejo se sušca in malega travna v gnojno gredo, pikirajo in majnika ali rožnika presade na svoje mesto. Cveto od malega serpana do vinotoka, v rastlinjaku ali svitli, zmerno ogreti izbi tudi še pozimi nekoliko časa.

Tagétes, žametnica, sploh znana in razširjena, lepa in jako rabljiva cvetlica. Razločuje se *patula*, *erecta* (beri: „erékta), *signáta* in *lúcida*. Vse rastejo brez postrežbe v vsaki zemlji ter cveto celo jesen, dokler jih mráz ne pokonča. Presaditi se dajo tudi cvetoče.

Thunbérghia alata (imenovana po nekem učencu Linnéjevem, Karolu Petru Thunberg) je porabljava za naš namen v kahlah gojena ovijaje se po čedno nastavljenih palicah. Seje se v gnojno gredo sušca ali malega travna, pikira itd. Cvete od rožnika do kimavca in vinotoka.

Tithónia tagetiflóra cvete kimavca in vinotoka pomarančevo ali žafranovo rumeno. Seje se malega travna v gnojno gredo in presadi majnika na svoje mesto.

Torénia (po nekem protestantskem pridigarju Olaf Torén) *Fournieri* cvete lepo plavo. Goji se zlasti v kahlah, rastla bi pa dobro tudi na prostem. Seje se v zmes resne in listne zemlje od svečana do malega travna.

Trachelium coeruleum (beri: „trahélijum cerúleum“) se seje na posebno gredo na prostem, rožnika in malega serpana. Cvetje plavo, nenavadno lahko in nežno.

Tropaeolum, „kapucinka“, jako znana prekrasna cvetlica, za

naš namen zlasti v kahlah rastoča dobro rabljiva. Razločuje se *majus*, *Lobbianum*, *minus* in *peregrinum*, prvi dve z mnogimi spremeni. Za kahle je zlasti primerna *majus nanum* se svojimi mnogimi spremeni, ker ostaja nizka, ostale pa plezajo 2 do 4 metre visoko. Sejejo se vse te kapucinke navadno majnika meseca na svoje mesto. Na prostem cveto od rožnika do kimavca in dostikrat dokler jih slana ne pokonča.

Verbéna hybrida. Ena izmej najlepših letnic z mnogimi spremeni v vseh raznih barvah. Seje se sušca in malega travna v gnojne grede, pikira v majhine kahllice, ki ostanejo v gredah, in izposadi na mesto v majniku. Na prosto se seje velikega serpana in kimavca, pikira v kahllice in prezimi v mlačnem rastlinjaku prav blizu oken. V majniku se posade rastlinice na svoje mesto in cveto vže rožnika in nadalje do pozne jeseni.

Vinca rosea (beri: „vinka rózea“). Ta lepa rastlinica raste v germičih do 30 centimetrov visoko ter se goji najbolje v kahlah. V Parizu jo goje vertnarji za cvetlični terg v veliki množini. Sejejo jo že prosinca in svečana, pikirajo v kahle ter postavijo v gnojne grede prav v zemljo, dokler začno rastline cvestí. Da se bolj gosto razrastejo in obilniše cveto, jim odščipnejo veršček, ko imajo 6 do 8 peresec, in pozneje še enkrat ali dvakrat. Zemlje rabijo resno, ali samo ali s tretjino listne in gnojne pomešano.

Viola horténsis, vertna mačeha. Gdo ni še videl v zgodnji spomladi prekrasnih mačeh na gosposkih vertih? Velike so kaker makov cvet in z najrazličnišimi barvami se ponašajo, celo doktor Faust, zamorski kralj, je mej njimi, globoko temne, skoraj černe barve, ki se kaker svila sivkasto sveti. Sejejo se velikega serpana ali kimavca na vert v lahko redivno zemljo, pikirajo toliko narazen, da se morejo potem z grebicami vzdigniti, ko se presajajo na mesto. To se godi ali že jesen ali spomlad. Konec rožnika ali v začetku malega serpana posejane mačeha cveto že jesen skoraj tako lepó kaker one spomlad. Zima in mraz tej rastlini ne škoduje. Spomlad posejana sicer tudi cvete, ali poletni cvet je majhin in mnogo medlejših barev. Najlepši spremeni se goje v kahlah in tako se dajo najbolje rabiti tudi v cerkvi.

Viscaria oculata (beri: „viskáríja okuláta“). Prav lepa rastlina, ki cvete bogato od majnika do velikega serpana, po tem, kaker se je prej ali pozneje sejala. Mej raznimi spremeni se

priporočajo zlasti *elegans picta* (beri: „elegant pikta“), *cardinalis* (beri: „kardinális“) in *nana*, pritličnica, ki je pripravna za v kahlje, ter cvete tako obilo, da perje popolnoma zgine pod velikimi, lepo erdečimi cvetlicami.

Waitzia aurea grandiflora in *corymbosa* (beri: „korimbóza“; ime po rastlinoslovcu Karlu Frideriku Waitz, † 1848.) — Lepe rastline iz Avstralije, spadajoče mej nemerljivke (immortelle), torej zlasti za suhe pušeljce porabljive. Vender so za naše kraje vájcije menda nekako težavne cvetlice in le ker smo jih omenili v 2. zvezku, hočemo tu povedati, kako bi se moralo ravnati z njimi. Sejejo naj se sušca ali malega travna v mlačno gnojno gredo ali pa v skledice s čisto resno zemljo. Ko imajo rastlinice po nekoliko peresec, naj se pikirajo dvakrat ali trikrat v kahlje z dobrim odtokom in ravno tako zemljo. Te kahlje se potem zopet v gnojno gredo in prav v zemljo postavijo ter hranijo pod steklom do konca majnika ali začetka rožnika. Mej tem jih je treba prezračiti pogostoma, zalivati pa le zjutraj in zvečer (ne ko sonce sije) ter varovati, da se peresa ne zmočijo. Voda naj se jemlje na soncu ogreta, ali ki je vsaj delj časa v posodi stala. Konec majnika se postavijo na police v zmerno gorkem rastlinjaku ali pa tudi na prosto, tako da ostanejo v kahljah, ki se postavijo v zemljo. Da se tla okrog preveč ne posuše, naj se pokrijejo z mahom ali kako podobno rečjo. Ali bi se ves ta mnogi trud naposled izplačal, v resnici ne vemo.

Whitlavia grandiflora (beri: „uitlávija“; imenovana po nekem rastlinoslovcu Whitlav.) Ta mikavna rastlina je za naš namen porabljiva rastoča v kahljah. Cvete od rožnika do jeseni. Cvet je plav zvonček. Posebno lepe, gloksinijam podobne zvončke z belo cevjo in plavim robom ima *Whitlavia gloxinibides*. Seje se najbolje malega in velikega travna berž na mesto, ker pikiranje in presajanje bolj škodi kaker koristi. Tudi še perve dni malega serpana se more sejati, da se ima konec kimavca v cvetju.

Xeranthemum annuum, letna suhocvetnica. Jako lepa in porabljiva nemerljivke z raznobarevnimi spremeni. Seje se kimavca na vert, pikira na sončen kraj na južni strani kakega zidu in pokrije rastlinice po zimi z listjem. Majnika se presade na svoje mesto po 40 centimetrov vsaksebi. Lahko se posejejo tudi malega ali velikega travna ali berž na svoje mesto ali na

posebno gredo, od koder se presade rožnika 25 do 30 centimetrov vsaksebi.

Zea vittata, tudi *Zea japonica* (beri: „dzéa japónika“) *foliis variegátiis* imenovana; „pisana turščica“. Ta turščica ima belo pisano perje, ki se v velikih pušeljcih lepo podaja. Seme se posadi malega travna posamezno v majhine kahlice, ki se postavijo v gnojno gredo ali na prostem na južno stran kakega zidu. Ko imajo rastlinice tri ali štiri liste, se presade. Lahko se pa zrna tudi naravnost na svoje mesto vsade ob tistem času kaker navadna turščica. Perva štiri peresca so vsa zelena, peto ima že nekoliko bel pisih in potem vsako več.

Zinnia elegans (beri: „cínija“; imenovana tako po nekem profesorju medicine in rastlinoslovcu v Göttingen, Janezu Gotfridu Z i n n, † 1759.) — Znana, jako lepa cvetlica, za cerkvene pušljece posebno izverstna. Zlasti polnocvetni spremeni cveto v mnogih različnih barvah, tolikanj lepše koliker bolj gorko in suho je vreme. Zadovoljne so cinije sè vsako vertno zemljo; zalivati jih ni treba; tudi palic ne potrebujejo, da bi se opirale nanje; cveto pa celo poletje in jesen, dokler jih slana ne zamori. Sejejo se malega in velikega travna na prosto, vender na gorkem in zavarovanem kraju. Ko imajo rastlinice nekoliko peresec, se presade na svoje mesto, ali pa na posebno gredo, od koder se pozneje z grebo presade na mesto. Druga versta cinije se imenuje *Haageána*, ki je tudi ali prosto- ali polnocvetna, vender le rumene ali pomarančeve barve. Te verste cinije se dajo v senci posušiti, tako da ohranijo vso svojo lepoto. — Po križanju prejšne in te je nastala naposled *Zinnia Darwini*, ki se odlikuje po stanovitniši in zlasti lepi polnocvetnosti. Prav po božjo kerščanskega imena sicer nima; ali ime so ji dali ljudje, rast in lepoto pa ji daje Bog. Zato pač po pravici tudi njo postavimo na oltar na čast in slavo Njemu, ki je edini pravi vir vse lepote in dobrote.

Ta spis nam je narastel daleč čez mero prvotno mu namenjeno, toliko je prekrasnega lepotila za hišo božjo samo mej letnimi in dveletnimi cvetlicami. Pa koliko bi se bilo še moglo omenjati z enako pravico! In po vsem tem bomo še na dalje stavili na oltarje Gospodove papirnate in druge take malovredne izrezke?

Pogled v Bosno in Hercegovino.

(Dalje.)

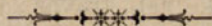
Sloveni so se naselili v tej deželi, kaker smo rekli, okoli leta 600 po Kristusu; prišli so ko ajdje, ki so pa brez mnovega obotavljanja v kratkem času sprejeli kerščansko vero. Gotovo je, da so Hervate v Dolomaciji latinski mašniki spreobrnili; prišli so pa k tem rodovom, zlasti k Serbom, tudi gerški misijonarji. Ko sta pa sveta brata Ciril in Metod nastopila svojo velikansko delavnost ter jima je apostoljski sedež poterdil slovensko božjo službo, se je razširila kmalu pač tudi ta po deželi, tako da so bili potemtakem nekedar v Bosni vsi trije obredi, latinski, gerški in slovenski. Do današnjega dne se je ohranil slovenski pri ločenih od Rima, pri katoličanih pa latinski, le se slovenskim listom in evangelijem prislovesni peti maši.

Ob času svetega Cirila in Metoda so bili bosanski kristijani gerškega ali gerško-slovenskega obreda v edinosti z rimsko cerkvijo in v prijaznosti z rojaki svojimi, ki so hodili k latinski službi božji. In tako je ostalo še nadalje dolgo let. Ali Gerki so imeli v deželi mnogo vpliva ter so si jo v drugi polovici 12. stoletja ob času cesarja Manuela celo podvergli. Gerška cerkev pa je bila tedaj že ločena od rimske; gerški duhovniki in menihi so torej pospešavali ločitev, koliker so le mogli, tudi v teh krajih. Gdor je bil gerško-slovenskega obreda, se je imel odpovedati Rimu. To je pripravilo v deželo mnogo zmešnjav. Vender ni videti, da bi se bili, preden so prišli Turki v deželo, mnogi poprijeli razkola, vsaj ne za delj časa. Saj celo Gerki še niso bili vterjeni v sovraštvo proti latincem in večkrat poskušano ali doveršeno zedinjenje serbskih knezev dokazuje zadosti kako nezatna je bila še takrat poka mej cerkvama in kako lahko bi se bila zapela.

Tolikanj večo zmešnjava in nesrečo v verskem, državljanskem in političkem oziru je zakrivila neka druga verska ločina, ki je pehnila deželo v neizrekljive stiske in težave. To je bila malopridna druhal patarenska. V Bosni so te ljudi imenovali Bogomile, latinski pisatelji srednjega veka pa jim pravijo „Bulgari“, „Pauliciani“ ali „Manichaei“, ker je bila v resnici stara manihejska kriva vera, ki so jo prenesli na slovenska tla ter v posameznostih vravnali po starih slovenskih izročilih.

Naukov te krive vere ne bomo razkladali vseh; le toliko bode rečeno, da so bili sploh popolnoma podobni učenju laških in francoskih krivovercev, ki so znani pod imeni „pataréni“, „valjdénzi“ in „aljbigenzi“, ki so se pozneje razširili tudi po Nemškem noter do Češkega. Zato menijo mnogi zgodovinarji, da so ravno iz Bosne omenjeni krivi nauki se raznesli po Laškem in Francoskem ter je poglavar bosánskih bogomilov na Francoskem imel svojega namestnika. Kaker stari manihejci tako so tudi ti krivoverci stavili poleg Boga tudi nekega hudobnega začetnika stvarjenju, hudiča, ki je vstvaril po njih nauku vse, kar je vidnega. Vse vidne stvari so jim bile zategadelj ostudne; zametali so zato vse kerščanske zakramente z vidnimi znamenji, tudi kerst; križi in podobe svetnikov so jim bile gnjusnoba. Vstajenje mesa so tajili; nerazvezljivost svetega zakona odpravili. Imeli pa so vrejeno cerkveno vlado z mnogimi raznimi udi; zlasti je pa silno širil to ločino razloček, ki so ga delali mej popolnimi in nepopolnimi. Popolnim ni bilo dovoljeno premoženja si nabirati, zakonske pravice vživati, kri, bodisi tudi le živalsko, prelivati, meso jesti. Vse te prepovedi pa niso vezale nepopolnih; za take je bilo zadosti, da so pred smertjo prejeli „kerst duha“. Tako so se tudi poželjivi razuzdanci in gospodovalni kervoloki brez težave odločili za bogomilsko vero.

(Dalje prih.)

Zahvala za vslišano molitev.

Iz Prezida, 1. kimavca 1885.*)

Jaz sem imela bolezen na obrazu šest let in zdravila mi niso nič pomagala. Po Cvetju spodbujena pa sem se z velikim zaupanjem v devetdnevni priporočevala Mariji, sv. Jožefu, sv. Antonu, sv. Frančišku, sv. Alojziju, in berž ko sem počela, meni je šlo na bolje, za kar izrekujem Bogu in omenjenim pomočnikom tisočerno zahvalo.

M. P.

Iz Gerčevja, 9. junija 1886.

Bil sem v veliki nevarnosti priti ob dobro ime in ob službe, ki jih iz serca rad opravljam. V teh stiskah sem vzdignil roke k žalostni Materi Božji in na pomoč klical tudi sv. Frančiška in sv. Antona z obljubo, da hočem v Cvetju naznaniti vslišanje in

*) Po naključju zakesnelo. Denar, ki je bil priložen, se je oddal, kamer in kaker je bil namenjen.

v resnici je Bog odvernil vse preteče nevarnosti. Bodi za to priserčna hvala Vsegamogočnemu in tudi preljubi Materi Božji, sv. Frančišku in sv. Antonu za njih priprošnjo. J. C.

Iz Litijskega okraja, 22. julija 1886.

V veliki stiski sem se zaupljivo obrnil k sv. Antonu za pomoč z obljubo, da bom vslišano prošnjo v Cvetju objavil. Vsi šan sem bil še tisti dan. Čast in hvala sv. Antonu, velikemu pomočniku pri Bogu! J. P.

Priporočilo.

V pobožno molitev se priporočajo:

č. p. Rafael Klemenčič, mašnik 1. reda sv. Frančiška v Novem mestu, vmerli 29. rožnika v 56 letu starosti, v 36. redovnega življenja;

vmerle tretjerednice: iz ljubljanske škofije: Frančiška Turšič, stara 26 let, v redu 2 leti, † 12. m. travna 1886; iz ljubljanske skupščine: Marija (s. Elizabeta) Peternel iz Spodnje Idrije, † 28. sušca; iz drežniške skupščine: Katarina (s. Klara) Bizjak, stara 31 let, v redu 12 let, † 10. mal. travna; iz černiške skupščine: Frančiška (s. Elizabeta) Rustja, stara 53 let, v redu 2 leti, † 14. vel. travna; iz goriške skupščine: Marija (s. Koleta) Gabersček, stara 39 let, v redu 16 let, † 11. prosinca, Neža (s. Elizabeta) Bucik, novinka, † 7. vel. travna, Jožefa (s. Elizabeta) Badalič, stara 25 let, v redu 4 leta, † 21. vel. travna, Marija (s. Terezija) Brišar, stara 77 let, v redu 17 let, † 27. vel. travna.

Dalje se priporočajo v molitev:

Neka že 3 leta na očeh bolna oseba iz Kanomelj za zdravje na priprošnjo Marije Device, sv. Frančiška in sv. Antona Padovanskega;

Neka tretjerednica iz Spodnje Idrije v dveh dušnih zadevah:

Neki mladenič tretjerednik, v hudih dušnih stiskah, za vdanost v voljo božjo;

Neki drugi tretjerednik za popolno ozdravljenje, in da bi prišel kmalu v stan, ki si ga želi ter bi mu bil v zveličanje;

Še neka oseba za poterpežljivost in vdanost v voljo božjo.

